

KONTAKT

Sydslesvigsk Forenings informationsblad

UGENS OVERSKRIFTER

Morsom bedemand

[KONTAKT] Skovlund/Valsbøl har indbudt Danmarks morsomste bedemand Nils-Peter Holm til foredrag.

Læs mere på KONTAKT side 2

Debatlystne

[KONTAKT] I Slesvig mødte forfatteren Egon Clausen sydslesvigere med debatlyst. (Foto: Lars Thomsen)

Læs mere på KONTAKT side 3

Ud at se

[KONTAKT] SSF Egernførde var på flere dages tur til Sjælland, bl.a. til Frederiksborg slot, der p.t. er under restaurering. (Foto: Fred Witt)

Læs mere på KONTAKT side 5

Nadveren

KIRKESIDENs redaktion fokuserer denne gang på navneren og altergangen.

Læs mere på KONTAKT side 4

MINDRETALLET TIL KULTURNAT PÅ BORGEN

Udo Jessen fortæller; en københavnsk familie lytter. På bordet i forgrunden ses de to iPads med direkte forbindelse til mindretalsudstillingen på Danevirke. (Fotos: Tine Andresen)

Overvældende interesse

[KONTAKT] Sikkerhedsbestemmelserne gjorde, at der ikke var de omkring 18.000 mennesker på Christiansborg i fredags, som der ellers plejer at være, når der er "kulturmat" i København med åbne museer, institutioner osv.

Men repræsentanterne for det danske mindretal, der traditionen tro deltog i "natten" i Det sønderjyske Værelse på "Borgen" havde ingen grund til klage over manglende fremmøde og interesse. For mangen en københavner var det oven i købet den første kontakt overhovedet med noget så "eksotisk" som det danske mindretal i Sydslesvig.

SSF havde på vanlig vis tilrettelagt deltagelsen i kulturnatten, men denne gang prioriteret på en anden måde: To iPads gav nysgerrige direkte adgang til mindretalsudstillingen Dansk i Sydslesvig på Danevirke Museum; men derudover var det den direkte samtale, der gav pote.

Især Anke Spoorendonk, det danske mindretals SSW-minister i landsregeringen i Kiel, ville folk gerne møde personligt. Hende havde de nemlig læst om.

Et lykkehjul sikrede de mere sportive gæster gevinster som eksempelvis krus, kataloger fra mindretalsudstillingen og røde antistress-hjerter - sidstnævnte en drønende succes, som SSF kunne have fordelt i kassevis af.

Næste gang er vi klogere og medbringer flere hjerter, siger SSFs foreningskonsulent Tine Andresen. Hjerterne var nemlig en ganske fortrinlig måde at komme i kontakt med folk på. På hjerterne stod "Det danske mindretal - en hertesag", og det ville folk gerne vide noget mere om. Udstillingen rummede også de kendte rullegardiner med informationer om det danske mindretal og en af de nye transportable SSF-infoboder.

Der informeres på kryds og tværs: Minister Anke Spoorendonk i forgrunden, bag hende t.v. Dansk Kirke i Sydslesvig-næstformand Peter Lynggaard Jacobsen, bag hende i m. Dansk Skoleforening for Sydslesvigs næstformand Udo Jessen, og - ude på gangen - SSFs layouter Lisbeth Kochanski.

Kulturnødeambassadør Fieta Brunk passer lykkehjulet og uddeler gevinster, her røde antistress-hjerter.

Spil Dansk!

[KONTAKT] Når vi i Sydslesvig som "kommune" er med i den landsomfattende Spil Dansk Dag i Danmark torsdag den 25. oktober, gør vi det så grundigt, at der faktisk kommer en hel Spil Dansk Uge ud af det. Fra mandag den 22. oktober og frem til fredag den 26. oktober er der Spil Dansk-arrangementer ikke kun i Flensborg-området som i tidligere år, men rundt omkring i hele Sydslesvig. Hoveddagen er torsdag den 25. oktober.

Den dag synges og spilles tekster og musik, som er skrevet og komponeret af danske.

Bag den sydslesvigske Spil Dansk-sektion står en styregruppe bestående af entusiaster fra SSF, SdU, Skoleforeningen, biblioteket og Aktivitetshuset. De har bortloddet en gratis Phoenix-koncert til vinderskolen Lyksborg Danske Skole, og de har opfordret til fællessang med danske (og tyske) skoleelever på offentlige steder, ikke mindst på Søndertorv i Flensborg. Og de medtager i deres program

også de mere ydmyge steder som fællessang på Dansk Alderdomshjem i Flensborg. Mange steder er deltagelsen gratis, andre steder skal man sikre sig en billet for at kunne overvære koncerter o. lign. Tilbuddene spænder fra rock og Medina over fællessang for børn og ældre, højskolesang, folk, salmer og jazz til lanterneroning og kirkerock.

Og ind imellem tager styregruppen også med tak imod imødekommenhed fra tysk side, som f.eks. i Husum omkring Mariekirken med medarbejdere. Alle Spil Dansk-arrangementer støttes af danske KODA, pendanten til tyske GEMA, mens de flensborgske arrangementer også støttes af byen Flensborg. God fornøjelse og Spil nu Dansk, rundt omkring!

SYDSLESVIGSK FORENING

Hele programmet:
www.syfo.de/spildansk

SKOVLUND-VALSBØL

Mød Danmarks morsomste bedemand

Danmarks morsomste bedemand, Nils-Peter Holm, næste tirsdag i Valsbøl.

[KONTAKT] I Valsbøl kan man møde Danmarks morsomste bedemand, når SSF Skovlund-Valsbøl og Valsbøl Pastorat inviterer til livsglæde-efterårsmøde i Valsbøllhus tirsdag den 23. oktober kl. 19.30. Foredragsholder, sønderjyde og bedemand Nils-Peter Holm holder sit foredrag "Jeg elsker den brogede verden". Foredraget tager udgangspunkt i Holms spændende liv og handler om originaler, livsbekræftende oplevelser som sygeplejerske på kræftafdelin-

gen, plejehjemsleder i Kerteminde gennem 8 år og de sidste 15 år som byens bedemand. Alle er velkommen. Entré 5 euro. Efter foredraget er der ostebord og rødvin.

ISTED-JYDBÆK

Julen er op over

[KONTAKT] Når SSF Isted-Jydbæk nu på søndag kl. 9.-16 arrangerer stor efterårs- og julebasar i Jydbæk Forsamlingshus, Storegade/ Grosse Str. 71 i Jydbæk/ Jübek, prøver distriktet noget helt nyt. For første gang sælges også frisk tilberedte vafler. Desuden

har de også første gang praliner, både af chokolade og marcipan. Der sælges også fedtemadder og boller. I år ser distriktets basar endnu mere rødt-hvidt ud. Og selvfølgelig sælges også en del traditionelle danske juleting, som f.eks. flettehjerter.

Ugen der kommer

19. **Flensborg** SSF-distrikt Nord: Lotto i Tønnsenhuset kl. 19.30, Ældreklubben **Flensborg-Duborg**: Hygge med hjemmebag i Toosbüygade 7 kl. 15
20. SSF-distrikt **Tønning** og IF: Oktoberfest på Uffe-Skolen kl. 19.30, **Slesvig** SSF-distrikt Centrum-Nord og SSW Slesvig By: Besøg på et biogasanlæg i Dannevirke, Grünhof kl. 9.45
21. SSF-distrikt **Isted-Jydbæk**: Efterårs- og julebasar i Jydbæk Forsamlingshus kl. 9-16
22. Borgerforeningen **Flensborg**: Generalforsamling i Restaurant Borgerforeningen kl. 19
SSF: Folketeatret opfører "Slut" på **Flensborg** Teater kl. 20,
Flensborg SSF-distrikt Nord: Hygge med Margretheklubben i menighedshuset kl. 14,
SSF-distrikt **Jaruplund, Veding og Sankelmark**: Hygge på skolen kl. 19.30,
Spil Dansk Dagen: Koncert med Michael Hardinger, Jørgen Thorup & B-Joe i Tarp Danske Kirke kl. 19
23. De danske **biblioteker**: Lukket p.g.a. studietur; bogbuserne kører normalt, SSFs Humanitære Udvalg: Vandringer i Grænselandet – Keldstrup Plantage, fra Exe i **Flensborg** kl. 9.30,
De danske menigheder i **Flensborg**: Baby-salmesang i Harreslev Danske Kirke kl. 10,
Flensborg SSF-distrikt Nord: Morgenmad med Sejlklubben i Tønnsenhuset kl. 9,
Valsbøl pastorat: Ældreklub i Skovlund Forsamlingshus kl. 15,
Valsbøl pastorat: Efterårsmøde med foredrag med Nils-Peter Holm på Valsbøllhus kl. 19.30,
SSF-distrikt **Skovlund-Valsbøl**: Læsekreds i Skovlund Forsamlingshus,
SSF-distrikt **Store Solt**: En eftermiddag med fru Pülschen, ved kirken kl. 15,
SSF-distrikt **Satrup/Havetoft**: Filmaften, "Dansk i Sydslesvig 1920-45" + "Slesvigiske ferierejser 1919" i Hostrup Forsamlingslokale kl. 19,
Aktive Kvinder **Slesvig**: Hygge i Ansgarsalen kl. 19,
Slesvig SSF-distrikt Centrum-Nord: Nål og tråd i Slesvighus kl. 19.30,
SSF-distrikt **Skovby**: Danskursus for begyndere i Hærvejshuset kl. 19.30-21.00
24. Santalmissionens initiativgruppe Sydslesvig: Efterårsmøde i Ansgar menighedshus **Flensborg** kl. 18.30,
SSW-distrikt **Skovlund** og Omegn: Opstillingsmøde for kommunerne Valsbøl, Meden, Hørup og Skovlund i Skovlund Forsamlingshus kl. 19.30,
Oksbøl Kvindeforening: Mødeaften i forsamlingshuset kl. 19,
Kær Herred UF: Ekstraordinær generalforsamling i Kirkevang kl. 19.30,
SSF-distrikt **Ravnkær**: Hobby i forsamlingshuset kl. 19.30
25. Spil Dansk Dagen: Koncert med "Landstreicher" på **Flensborg** Bibliotek kl. 17,
Spil Dansk Dagen: Salmer og sange til livet med Jens Rosendal, Tønderkoret, Kaj Andersen, Bjørn Egeskjold og Henrik Svane i Ansgar Kirke **Flensborg** kl. 19.30,
Spil Dansk Dagen: Jazz på **Flensborghus** – koncert med Bobo Moreno, Bo Steve og Ole Kock Hansen kl. 20,
Spil Dansk Dagen: Studenterklubbens torsdagsbar med en dansk DJ i Vølsbad **Flensborg** kl. 21,
Flensborg SSF-distrikt Nord: Hygge med Renate i Spætteklubben kl. 14.30,
SSF-distrikt **Harreslev**: Five o'clock sang med Ole Kock-Hansen på skolen kl. 17-17.50,
YDUN: Efterårsklip med Kea og Jonna i **Skovlund** Forsamlingshus kl. 16,
SSF-distrikt **Skovlund-Valsbøl**: Tøjaften i Skovlund Forsamlingshus kl. 19.30,
Vesby UF: Generalforsamling,
SSF-distrikt **Store Solt**: Bogbus ved Møllebro Forsamlingshus kl. 15.15,
Aktive Kvinder **Nibøl**: Hobby i foreningshuset kl. 19.30,
Aventoft pastorat: Eftermiddagsmøde "Ud af Drift" i menighedshuset kl. 15,
SSF **Husum og Ejdersted amter**: Syng Dansk Dag for de ældre på Husumhus kl. 15,
SSF-distrikt **Egernfårde**: Foredrag med Jørn Buch om "Glücksborgerne, slot og slægt mellem dansk og tysk" i Medborgerhuset kl. 19.30,
SSF-distrikt **Moldened**: Syning af slipstasker i forsamlingshuset kl. 19.30,
Slesvig Seniorklub: Spil i Ansgarsalen kl. 14,
Torsdagsklubben **Mårkær**: Hygge hos Gertrud Jochimsen kl. 15

Udgiver: Flensborg Avis.
Ansv. chefred. Bjarne Lønborg. Redaktion: Bernd Engelbrecht, Dansk Generalsekretariat, Nørregade/Norderstr. 76, 24939 Flensborg
Post til Postfach 2664, 24916 Flensborg
Telefon 0461/14408 120 eller 14408 122 · Fax 0461/14408 131
Internet: www.syfo.de · e-mail: info@syfo.de
Udkommer hver torsdag. Bezugspreis ist im Mitgliedsbeitrag enthalten.

FRISERBJERG-RUDE

Ej blot for voksne

[KONTAKT] SSF-distrikt Friserbjerg-Rude i Flensborg indbyder medlemmerne til en hyggelig aftenstur til Dollerup, hvor man indkvarterer sig i brænderiet "Dolleruper Destille" fredag den 2. november - og ens venner er også velkomne til at være med.

I august bliver der destilleret hindbær, blåbær og kirsebær, men brænderiets højsæson strækker sig fra november til maj. Så dufter der af æbler, pærer og kvæder, af æblesnaps, æblemost og æblevin. Der startes fra Exe i Flensborg kl. 17.30 i en bus med ankomst i Dollerup kl. 18. Hjemme igen i Flensborg er man mellem kl. 21 og 21.30. Medlemmer skal af med 5 euro for hele fornøjelsen, ikke-medlemmer betaler 10 euro. Med i prisen er foruden transport en rundvisning med destillator Manfred Weyrauch, en varm anretning og en genstand. Der er også mulighed for at gå på opdagelse i destilleriets butik og finde de første julegaver ens kære eller til sig selv. Selvom arrangementet nok mest henvender sig til voksne, er børn vel-

komne. De og afholdsfolk kan få frisk æblemost.
Tilmelding senest 26. oktober til formand Dola Schultz, tlf. 0461 582 810.

JULEPARKERING
Distriktet gør allerede nu opmærk-

som på lørdag den 1. december, hvor der bliver "juleparkering" med julebageri, juleklip og dukketeater for børn i menighedshuset i Stuhrs Allé, mens forældrene går på juleindkøb. Efterfølgende er der adventshygge for alle på den fhv. Christian Paulsen-Skole.

Snaps, vin og saft tilbydes.
(Foto: Dolleruper Destille)

GOTTORP AMT

Flot efterårsprogram

[KONTAKT] I SSF Gottorp amts foreningsliv var det omskiftelige og skuffende sommervær kun af underordnet betydning. Kun få vovede sig ud i Sliens mystiske vande. Hele kommissioner af engagerede borgere var undervejs for at definere byens iøjnefaldende mørke punkter - alt imens turisterne strømmede forbi dem, på et elendig vejnæt og under ormbefængte badeforhold. Slesvigerne ved, og det er ikke løs snak, byen trænger til en større ansigtsløftning. Ligesom Rendsborg netop oplever det, men det koster millioner.

Mens de store partiers kanslerkandidater så småt køres i stilling, aftegner der sig også et borgmestervalg i Slesvig med partier i vildrede, næsvise spådomme og interessante bagtænk. Før som nu er Slesvig altid god for en overraskelse.

Men i Sydslesvigsk Forenings rækker fremhersker glæden. Glæden ved et fungerende foreningsarbejde, glæden ved samvær og samvirke og glæden ved at komme hinanden ved.

En opbyggelig sommeroptakt var sankthans-aftenen på Christianslyst. Slesvig-præst Paul Møller holdt en medrivende båltales. Og også Christianslyst som institution var atter målet for masser af arrangementer, kurser, lejre og konferencer. Mere senere. SSF-distrikterne i amtet og de tilsluttede foreninger meldte om livlig rejseaktivitet i sommers; de fleste drog nordpå.

Satrup-Havetoft besøgte Hjemsted Oldtidspark. Aktive Kvinder var på informationstur til Sønderborg. Holm-Skt. Jørgen plejede venskabsforbindelsen med Kerteminde. Sangaftenen med Kirsten Weiss var en succes og skal gentages, siger formand Kirsten Hinrichsen. Ligesom sangaftenen i Ansgar Slesvig med skiftende præsenter og musikalsk inspiration fortjener en fortsættelse. SSF Centrum-Nord havde den store fornøjelse af at have haft gæster fra venskabsforbindelsen Dianalund; den har bestået i 60 år, og der var gensynsglæde og lagt et flot program, bl.a. med besøg på det istandsatte Slesvighus.

I det hele taget er Slesvighus nu atter genstand for mange besøg og også flertalsbefolkningens interesse, også ud over dem, der kommer til Landestheatrets forestillinger. Enormt var også genåbningen i begyndelsen af

september med mange mennesker og et flot program. Ikke kun amtsformand Franz Ditttrich havde det store smil fremme den dag...

SSF Slesvig-Frederiksberg var på æbletur i Angel. På æblegården i Vinderad/ Winderatt fik de introduktioner i æblevidenskaben af æblekongen himself og nød gamle æblesorter og -specialiteter. En god tur, siger formand Dorte Daudenheimer. Efterårs- og vinterprogrammet lover også godt: Frederiksberg stiller en vinaften i udsigt senere i sæsonen og arrangerer lotto 26. oktober. Senior-

klubben er aktiv hver onsdag og har lige været på en mindre kaffetur. SSF-distrikt Holm-Skt. Jørgen har lotto 2. november og julefest 15. december.

By the way - Slesvighus: "Kæmp for alt, hvad du har kæret" stod der i store, smukke bogstaver på talerstolen i det gamle hus. Desværre er den forsvundet.

Men i vort sind har sætningen prentet sig fast.

Johanna

En heldig vinder ved SSF Gottorp og Rendsborg-Egernfårde amters efterårsfest for de ældre forleden i det midtangelske. Amtskonsulent Lars Thomsen afleverer gevinsten. (Foto: Bernd Bossemeier)

Høstgudtjenesten i Ansgar Slesvig med efterfølgende hygge i salen med smukt pyntede borde og tombola med de medbragte gevinster som kål, gulerødder og blomster; her Slesvig-mindretallets revy-poet og tidl. SSW-byrådsmedlem Peter Brinkmann sammen med pastor Paul Möller. (Foto: Bernd Bossemeier)

EGON CLAUSEN I SLESVIG

Et gensyn

[KONTAKT] SSF Gottorp Amts formand Franz Dittrich havde personligt inviteret den danske foredragsholder, forfatter og sydslesvigven Egon Clausen til en foredrags- og diskussionsaften sidst på Slesvighus om syns- og standpunkter. På denne tankevækkende aften oplevede Clausen 20 deltageres stærke engagement og interesse, åbenhed og munterhed men også kritiske spørgsmål. Clausens planlagte bog om de danske sydslesvigere betragter han som en mission, der bestemt ikke kommer i nærheden af f.eks. en "tvangsdanskforplantet" tyskers hadefulde Slesvig-memoirer, som der stadig savnes svar på fra hjemstavnsbyen.

Johanna

Efter en livlig debat med de 20 fremmødte fik Egon Clausen tak fra Franz Dittrich for atter engang at være kommet til Slesvig. (Foto: Lars Thomsen)

TEATER

Kirsten Peüliche, Claus Bue, Maria Stenz, Finn Nielsen og Jannie Faurshou medvirker. (Foto: Gudmund Thai)

»Slut«

[KONTAKT] Mandag den 22.10. kl. 20 byder SSF og Folketeatret på et livstykke af en forestilling om alder på Flensburg teater. I succesforestillingen "Slut" viser en håndfuld af Danmarks skønne skuespillere, moderne mennesker på den anden side af de 60 år, vej ind i alderdommen. Eller hvad den nu hedder, når den af mangel på prestige får andre navne. Sammen med instruktør Kamilla Wargo Brekling fortæller de, hvad det vil sige at blive og være gammel i vor tid. Men det handler altså ikke om døden, men om moderne menneskers måde at gå ind i et afsluttende kapitel på, med et glimt i øjet. www.folketeatret.dk

MUSIK FOR ALLE

Tre topkoncerter

LecheBurre
Torsdag den 18.10. kl. 20.30
Volksbad, Flensburg

LecheBurre (= æselmælk) er en godt rystet milkshake af rytmer og stilarter fra hele Latinamerika sat i et større perspektiv med indflydelse fra både teater og poesi. LecheBurre kalder deres musik for latinflow. LecheBurre formår at begejstre unge og ældre og bygge bro mellem generationer, folk og kulturer. Og det er næsten umuligt at stå stille, når man lytter til de hede subkulturelle rytmer fra det kolde nord. Bandet består af: Jorge Alcaide: Vokal, cuatro og forskellige guitarer, Geronimo Valdes: Vokal, guiro og djembe, Luis Muñoz: Charango, indiansk fløjte, tenorsaxofon, percussion, kalimba og kor, Patricio Galvez: Kor og bas, Boye Strothmann: Trommer, Michael Anderson: Congas og bongos, og Camilla Åström: Harmonika og kor
 Entré: 9 euro. Arrangør: SSF, SdU & Volksbad.

SSF og SdU præsenterer: Medina
Onsdag den 24.10. kl. 20
Deutsches Haus, Flensburg

Medina er Danmarks mest succesfulde dancepop-eksport. Hun begejstrer ikke kun danskerne, men det lykkes hende også indenfor kort tid at erobre de tyske fans hjerter. Ved

siden af hendes klubede dancenumre fortryller hun også fra tid til anden med skønne akustikversioner på engelsk og dansk. Efter den udsolgte klubturné i foråret vender hun nu tilbage til de tyske scener. Billetter: Tlf. +49 461-150140, eventim.de. Arrangør: mittendrin Veranstaltungs GmbH.

Jazz på Flensborghus: Moreno, Stief og Kock Hansen
Torsdag den 25.10. kl. 20

En dansk trio i verdensklasse. Den bevæger sig på tværs af genrer og tager komponister som bl.a. Cole Porter, Elvis Costello, Wreeswijk, Burt Bacharach, Lennon/McCartney og sågar U2 under kærlig behandling. Sangene er i centrum med plads i en åben og virtuos stil, hvor kodeordene er musikalitet og spilleglæde i engageret kontakt med publikum. En sammensmeltning af Bobo Morenos alsidige og virtuose vokal, Ole Kocks smagfulde, harmoniske og solistiske univers og Bo Stiefs brede, klangfulde bas. Bobo Moreno: Vokal, Ole Kock Hansen: Piano, og Bo Stief: Bas. Billetter: ssf-billetten.de, +49 461 14408125, SSFs sekretariater, Aktivitetshuset og ved indgangen. Arrangør: SdU & SSF.

BIBLIOTEKERNE

Månedens bedste bøger

[KONTAKT] Bibliotekerne præsenterer nogle af månedens bedste bøger torsdag den 25. oktober kl. 16, og præsentationen foregår på bibliote-

kerne i Slesvig, Husum og Flensburg. Alle tre steder kan du låne de helt nye bøger med hjem.

Det der om torsdagen

[KONTAKT] Flensburg Bibliotek får besøg af to af Grænseforeningens kulturambassadører torsdag den 25. oktober kl. 16 i Nørregade/Norderstr. 59 - Lisa fra det danske mindretal og Sofi med tamilsk baggrund. Kulturambassadørernes opgave er at bidrage til større viden om og anerkendelse af forskellige mindretal. Her i Sydslesvig har der været nogen debat omkring projektet, men kom

forbi biblioteket og hør om kulturambassadørernes erfaringer og fremtidige planer. Inden da fortæller bibliotekar Karl Fischer om månedens bedste bøger, der straks kan lånes med hjem. Og som led i Spil Dansk Dagen flere steder i Sydslesvig spiller de lokale "Landstrygerne" (Die Landstreicher) dansk kl. 17. Til sidst serveres hotdogs. Der er fri entré.

Lukket 23. oktober

[KONTAKT] Alle medarbejderne er på studietur til København tirsdag den 23. oktober for at studere den nyeste udvikling indenfor bibliotek

og kultur i Danmark. Bogbussen kører som planlagt, men bibliotekerne i Slesvig og Flensburg er lukket.

RENDSBORG-EGERNFØRDE

2 x lanterneoptog

[KONTAKT] Der forestår to store lanterneoptog i Rendsborg-Egernfælde amt i de kommende uger: Fredag den 26. oktober indbyder de danske foreninger og institutioner i og omkring Egernfælde til stort lanterneoptog - initieret af SSF Egernfælde - med afgang kl. 18 ved Medborgerhuset i Egernfælde. Efter optøget, der plejer at samle omkring 500 mennesker, kan der købes mad og drikkevarer i Jes Kruse-Skolens store sal. Fredag den 2. november er det de danskes tur i Rendsborg-Bydelsdorfområdet med afgang kl. 18 fra markedspladsen i Bydelsdorf. Også her er det SSF Rendsborg-Bydelsdorf, der har taget initiativet. Efter turen kan man købe grillpølser mm. ved Ejderhuset.

Ester og Lynn fra F10 på Jes Kruse-Skolen med deres vinderplakat for lanterneoptøget i Egernfælde. (Foto: privat)

100 JAHRE DOMOWINA

Jubiläums-Ausstellung

[KONTAKT] Am Dienstag eröffnete Landtagspräsident Gunter Fritsch im Landtag Brandenburg die Ausstellung "100 Iet Domowina - 100 Jahre Domowina". Anlässlich des 100-jährigen Bestehens der Kulturinstitution Domowina, dem Dachverband sorbischer/wendischer Vereine in Deutschland, zeigt eine Ausstellung im Landtag Brandenburg ausgewählte bildneris-

che und textile Arbeiten sorbischer/wendischer Künstler. Die Werke spiegeln die Erfahrungen der Sorben und Wenden wider, betrachten den Strukturwandel ihres angestammten Siedlungsgebietes und reflektieren Herausforderungen für ihre Identität. Der Förderkreis für sorbische Volkskultur/ Spěchowanski kruh za serbsku ludowu kulturu hat die Ausstellung gestaltet.

DUKKEKUNST I PADBORG

To hip-hop-piger - unikater, håndlavet, modellervoks. (Fotos: privat)

Inge Harcks nye kreationer

[KONTAKT] Det er ikke første gang, at den flensborgske dukkekunstner Inge Harck får lejlighed til at vise sin kunst på det velholdte Padborg-museum, der hører til Museum Sønderjylland. Alle hendes tidligere præsentationer har været fint besøgt. Museet har i den senere tid fået en ansigtsløftning, både inde som ude. Disse arbejder er nu afsluttet. I stuehuset, hvis historie går tilbage til det 15. århundrede, er der bl.a. indrettet en hyggelig café i historiske rammer, med tilstødende rum, hvor der vises århundredgamle ting fra gården. I det det 3. tilstødende lokale, som er beregnet til særudstillinger, viser Inge Harck sine aktuelle dukker og tilbehør, alt iscenesat med forskellige emner lige fra hip-hop-piger til skovvæsner, der kæmper mod det onde,

eller de to bondeknegte, der er ude efter "en sen pige", for ikke at glemme veninderne, der elsker hatte mere end alt andet. Sceneriet er interessant for både børn som voksne. Om kort tid begynder juletiden, og derfor viser Inge i indgangsrummet til det hyggelige museum også et interiør med emnet "Gammeldags jul".

Inge Harck er en kendt dukkekunstner både i Danmark og i Tyskland med mange fornemme kunstpriser, bl.a. den eftertragtede såkaldte "Dukke-Oscar". Udstillingen i Padborg er åbnet og kan besøges i museets åbningstider. ih

De to veninder med deres hatte - håndlavet, porcelæn.

Den fattige kurvemagerpige - håndlavet, porcelæn.

WWW.DKS.FOLKEKIRKEN.DK

for Nordre Bymark, Voksevej, Victor Møller Bymark, Frederiksstad, og Østre Bymark, Flensborg

Kirkesiden

TEMA

Nadveren

[KIRKESIDEN] "Den korsfæstede og opstandne Frelser, vor Herre Jesus Kristus, som nu har givet os sit hellige legeme og blod, hvormed han har gjort fyldst for alle vore synder; han styrke og opholde os derved i en sand tro til det evige liv!"

Kirkesamfundene er imidlertid ikke enige om, hvordan nadveren skal forstås. Groft sagt kan man udskille tre opfattelser:

- Vedvarende forvandling (transubstantiationslæren), kan også kaldes den romersk-katolske opfattelse. Under nadverfejringen forvandles brød og vin til Jesu legeme og blod, men forvandlingen er ikke synlig. Brødet og vinen beholder deres egenskaber som henholdsvis legeme og blod også efter selve ritualet er ophørt. Hvis brødet ikke er spist op, gemmer man de resterende oblater i et lille skrin og tænder en rød lampe i kirken som tegn på, at Jesus Kristus er til stede.
- Midlertidig forvandling (konsubstantiationslæren), kan også kaldes den evangelisk-lutherske forståelse. Under nadverfejringen forvandles

brød og vin til Jesu legeme og blod, men forvandlingen er ikke synlig. Når ritualet er forbi, er forvandlingen også forbi, dvs. så er brød og vin igen almindelig brød og vin, og har man fået skænket for meget vin op, kan man bare smide det i vasken uden tanke på, at det skulle være Jesu blod, man på den måde profanerer.

Vin og brød.

- Symbolsk opfattelse, kan også kaldes den reformerte forståelse. Der finder ingen forvandling sted overhovedet. Brødet og vinen skal bare opfattes som det de er, og nadverfejringen er et symbolsk mindesmåltid.

Pastor Victor Greve, Frederiksstad

FAKTA

Nadveren i bibelen

[KIRKESIDEN] Nadverens bibelske grundlag finder vi i Det Nye Testamente hos Mattæus: 26, 17-29, Markus: 14,22-25 og Lukas: 22, 17-20 samt fodvaskningen hos Johannes. Skærtorsdag er helligdagen, hvor indstiftelsen af nadveren fejres. De tre første evangelier fortæller om nadverens indstiftelse i forbindelse med at Jesus indtog det traditionelle, jødiske påskemåltid sammen med disciplene; mens Johannes-evangelisten fortæller, at Jesus, i forbindelse med påskemåltidet, vaskede disciplenes fødder.

Denne fodtvætning bliver herefter dels opfattet som symbol på renselsen, dels som et udtryk for Jesu tjenergerning – i ydmyghed og hengivenhed for disciplene og dermed hele menneskeheden. Skær hentyder til denne renselse og dels

bliver fodtvætningen en rituel renselse, dels bliver nadverens indstiftelse et udtryk for afdvætning af menneskets synder i Jesu blod.

Paulus første brev til Korintherne: Kap. 11,23-26: For jeg har modtaget fra Herren Jesus i den nat, da han blev forrådt, tog et brød, takkede, brød det og sagde: "Dette er mit legeme, som gives for jer; gør dette til ihukommelse af mig!" Ligeså tog han også bægeret efter måltidet og sagde: "Dette bæger er den nye pagt ved mit blod; gør dette, hver gang I drikker det, til ihukommelse af mig!" For hver gang I spiser dette brød og drikker bægeret, forkynder I Herrens død, indtil han kommer.

Pastor Victor Greve, Frederiksstad

OPSKRIFT

Krydrede alterbrød

[KIRKESIDEN] Har man ikke brug for at bage sine egne alterbrød, kan man gøre det alligevel, fordi de salte småkager også egner sig rigtig godt til et glas vin:

75 g smør,
75 g fundkornshvedemel,
75 g hvedemel,
¼ tsk salt,
1 tsk timian,
1 tsk hakket rosmarin,
½ sammenpisket æg.
Hak smørret ned i en skål. Hæld de to slags mel, salt, timian og rosmarin i og smuldr dejen mellem fingrene, til den bliver grynet. Saml dejen med

ægget, hæld lidt i ad gangen og form dejen til 2 ruller. Pak dem i film og læg dem på køl ½ times tid. Tænd ovnen på 200 grader. Beklæd en bageplade med bagepapir. Skær dejen i så tynde skiver som muligt, læg dem på bagepladen og bag dem i 8-10 minutter. Afkøl dem på en rist og opbevar dem i en kagedåse, til de skal spises.

Tekst & foto:
Louise Dandanell Ørsted,
Louises-koekken.blogspot.com

ALTERGANG

Altergang begyndte som et måltid

[KIRKESIDEN] En præst spurgte engang de unge gårdmænd i sognet, hvad der skulle til for at få dem i kirke. Helstegt pattegris, svarede de. Top, sagde præsten. I sørger for at spidstege grisen i min have, og jeg sørger for gudstjenesten. Det har senere udviklet sig, så vi i dag har spaghetti-gudstjenester, gourmet-gudstjenester, påskegudstjeneste med efterfølgende påskemåltid og mange andre tiltag. Men så nyt er det dog heller ikke, for allerede de første kristne spiste sammen.

KARISMATISKE

Tidligt i kristendommens historie kender man til, at de kristne samledes til gudstjeneste om søndagen. Det var Herrens dag, idet man mindes, at Kristus var opstået fra de døde påske-søndag. Dagen var delt op i to sammenkomster. Den første var om morgenen, hvor de kristne samledes til gudstjeneste med ordet som midtpunkt. En lærer holdt foredrag, profeter - dog højst tre - profeterede, hvilket også

var det samme antal for tungetale. Tungetalen blev forklaret, og der blev bedt en bøn, inden menigheden gav hinanden et fredskys som hilsen. Der var en karismatisk entusiasme over de første gudstjenester, som vi nok i dag ville føle os fremmede overfor. Gudstjenesten var tillige of-fentlig, da den tjente som kristelig propaganda.

KÆRLIGHEDSMÅLTID

Den anden sammenkomst fandt sted om aftenen på det tidspunkt, hvor man plejede at spise aftenmad. Man fejrede nu et kærlighedsmåltid, hvor kun de kristne var velkomne. Enhver medbragte gaver, alt efter hvad man havde til rådighed. Det kunne være brød, kød, grøntsager eller vin, og så spiste man sammen. Tanken var, at man på den måde kunne hjælpe dem, der ikke havde så meget, ved at de spiste med. Måltidet fik derfor navnet agape-måltid, som betyder et kærlighedsmåltid. Højdepunktet ved dette agape-måltid var uddelingen af brød og vin, hvor man i taknemmelighed tænkte på, at Jesus

var død for at sone mennesker med Gud. Derfor afsluttedes uddelingen af brødet og vinen også med en særlig takkebøn, eukaristien, der senere har lagt navn til altergangen.

UD AF KONTROL

Som kristendommen voksede sig større, blev sammenkomsten omkring kærlighedsmåltidet besværligt, ude af kontrol og til tider ret udsvævende. På grund af pladsmangel måtte man dele menigheden op i mindre grupper, som så kunne mødes hjemme privat hos dem, der havde plads. Her forestod forskellige profeter den hellige handling, hvilket dog indebar en ikke uvæsentlig risiko for, at en forkert lære kunne snige sig ind. Et andet problem var, at ikke alle deltagere tog måltidet lige højtideligt. Vi kender til balladen fra Paulus første brev til Korintherne, hvor han skriver: Når I kommer sammen, er det ikke Herrens måltid, I holder, for enhver tager straks for sig af sin egen mad, og én sulter, mens en anden drikker sig beruset; for dette får I ingen ros!

NADVEREN SKILLES FRA

For at sikre orden og den rette lære besluttede man at henlægge nadverfejringen til gudstjenesten om morgenen, og det skulle være biskoppen, der forestod den hellige handling, ellers var den ugyldig. Kærlighedsmåltidet som fællesspisning fortsatte frem til middelalderen, hvorefter den forsvandt.

FEJRER STADIG AGAPE

Hver gang vi går til alters, oplever vi Guds agape, Guds kærlighed, når Han giver os syndernes forladelse og Kristi hjælp mod synden. Brødet og vinen er måltidet, hvori vi modtager gaven. Derfor er der også mange altergæster, der, når de får brødet rakt, rækker en åben hånd frem for at vise, at de får en gave og ikke selv tager den. Som de første kristne var fælles om måltidet, er vi det stadig også. For fællesskabet med Gud er også et fællesskab med de andre i menigheden. Tidligere bragte man det, man kunne undvære til det fælles måltid. I dag

går vi fra måltidet med opgaven at dele vore goder og bære hinandens byrder.

Jacob Ørsted,
Helligåndskirken/ Flensborg

SSF EGERNFØRDE PÅ SJÆLLAND

I byrådsalen i Næstved med fhv. borgmester Henning Jensen.

Interessant og afslappet tur

[KONTAKT] SSF Egernførde har været på alle tiders interessante og afslappede tur med 21 medlemmer til Sjælland.

På dag 1 var der tidlig morgenafgang i bus fra Medborgerhuset. Fra Putgarden på Femern tog de færgen til Rødby og derfra videre igen til Næstved rådhus.

"Her blev vi modtaget af fhv. borgmester Henning Jensen, som fortalte om det politiske arbejde i kommunen", fortæller deltagerne. Derfra gik det videre til Laudrup Parkhotel i Ballerup, hvor man var indkvarteret.

På dag 2 tog de S-toget til København, hvor alle kunne realisere deres eget, personlige program for dagen. Nogle valgte museer, andre var på byrundtur, og atter andre shoppede. På dag 3 kørte alle til Rungsted for at besøge Karen Blixen-Museet. Efter en interessant rundtur dér gik det videre til Helsingør, hvor der kunne vælges mellem et besøg på Kronborg Slot og sightseeing i byen. Enkelte tog en tur med færgen til svenske Helsingborg. På sidsteden, dag 4 kørte egernførerne til Hillerød, hvor de så på Frederiksborg Slot. Efter denne store oplevelse gik turen videre til Vikingskibsmuseet i Roskilde. Her blev man modtaget af museumsinspektør Jørgen Dencker.

Han er tidligere elev fra Hiort Lorenzen-Skolen i Slesvig og har stadig kontakt til en af deltagerne. Tak for en dejlig og spændende rundvisning.

Egernførerne venter på S-toget. (Fotos: privat)

Turen hjem indledtes efter et besøg af Roskilde Domkirke, som også er en fantastisk oplevelse. Og ved 22.30-tiden var de alle velholdt tilbage til Egernførde. Tak til alle for en dejlig og vellykket tur 2012!

Fred Witt,
SSF-distriktsformand

På Frederiksborg Slot hilste man på Christian IV.

SKT. KNUDSGILDET

Brødrene fejrede fødselsdag

[KONTAKT] I St. Knudsgildet Flensborg holdes mange traditioner levende. Således slutter skydesæsonen altid den 6. oktober på Fr.VII's fødselsdag. Kongen var æresbroder i broderskabet. Dagen starter med skydningen om en stor landskinke. Den broder, der har det bedste pletskud den dag, bliver

skinkekonge og vinder skinken. Mange brødre var mødt op, og der blev skudt ualmindelig godt. To brødre skød 10,8 point ud af 10,9 mulige: brd. sekretær Erik Jensen og brd. dommer Uwe Jens Ramm, der broderligt blev ening om at dele skinken. Det hører ligeledes til ceremoniellet

den dag, at vinderne af mesterskabs-skydningen 19. september får overrakt skydekæderne i "frihånd" og "halvt anlæg". Det blev brd. fænrisk Henrik Faarvang hhv. gildemajestæten brd. Haiko Schmidt. Årets skytte, d.v.s. den broder, der opnåede det bedste samlede resultat sæsonen igennem, blev brd. Hans Jürgen Jürgensen.

NY BRODER

Inden festmiddagen sammen med damerne holdt brødrene et kort gilde, hvor broderskabet havde den store glæde at kunne optage André Pastorff fra Lyksborg som ny gildebroder. Brødrene godkendte endvidere stolbrødrenes foreslag om, at brd. løjtnant Rolf Dieter Lippert rykker op som brd. kaptajn og brd. Peter Rogg bliver brd. løjtnant. Denne rokade var blevet nødvendig, da gildets kaptajn siden 1997, brd. Uwe Hansen ikke ønskede at fortsætte. Oldemand Karl Heinz Rudebeck fremhævede i sin korte tale det kæmpearbejde, Uwe Hansen har udført til glæde og gavn for broderskabet.

TALEN FOR KONGEHUSET

Et af dagens højdepunkter er altid den

HERBSTHOCHSCHULE

Ganzheitliche friesische Sprachpflege

[KONTAKT] "Die Friesische Herbsthochschule ist ein Beispiel für unseren ganzheitlichen Ansatz in der generationsübergreifenden friesischen Sprachpflege". Das konnte Jörgen Jensen Hahn, Vorsitzender der Friisk Foriining, wieder einmal feststellen, als er die gut 40 Teilnehmer zum Herbsttreffen in der dänischen Heimvolkshochschule "Jaruplund Højskole" in Jarplund begrüßte. Mit dem Beginn der Herbstferien startet auch immer die friesische Herbsthochschule der Friisk Foriining, in diesem Jahr zum 25. Mal. Das Programm bot Workshops und Seminare wie Improvisationstheater, Hörner-Schnitzen, Recycling-Kunst,

Strick-Graffiti oder das alte friesische Kartenspiel Knüffeln. Gut besucht waren ebenfalls ein Friesischkurs für Anfänger, ein Tai-Chi-Kurs und ein Film-Workshop, in dem das Drehbuch für einen friesischen Spielfilm entwickelt wurde. Das Rahmenprogramm mit einem Film über die Fußball-Europameisterschaft der Minderheiten, einem Bericht über die Reiseroute Camino del Norte (nördlicher Jakobsweg), einer Exkursion zum Volkskundemuseum in Schleswig und einem Turnier im Bogenschießen rundeten die Herbsthochschule ab.

mcn

HUSUM/ EJDERSTED

Husk tilmelding, hvis du vil køres til Spil Dansk Dag på Husumhus

[KONTAKT] Torsdag den 26. oktober er der Spil Dansk Dag på Husumhus for Sydslesvigsk Forenings 60+-medlemmer i Husum og Ejdersted amter. Sekretariatene er tæt på at lukke for tilmeldingerne til arrangementet, da de jo skal give vognmanden besked om, hvor mange og hvor store busser, han skal stille med. Men det kan nås endnu. Ring på

048412312, på 048615493 eller send en mail på husum@syfo.de hhv. ejdersted@syfo.de og meld jer til. Arrangementet begynder klokken 14.30 med kaffe og kage. Fra klokken 15 står Tante Tuttets Knævarmere i spidsen for en glad eftermiddag med sang og spil.

ph

FOREDRAG

Sydslesvigiske folkedragter

[KONTAKT] Historisk Samfund for Sønderjylland – Sydslesvig Amtskreds indbyrder til foredrag om "Egnens folkedragter" onsdag den 31. oktober kl. 19.30 i den blå sal på Flensborg Bibliotek. Foreningen Sydslesvigiske Folkedansere Flensborg blev grundlagt den 18. oktober 1937 og kunne dermed for nylig markere sit 75 års jubilæum. Mange folkedansere kom til jubilæet i egnens smukke folkedragter. Disse dragter fortæller medlem af Danske Folkedanseres dragtudvalg Karin Becker, Padborg, om og bl.a. orientere om de dragtdele fra Sydslesvig, som

opbevares i magasinet på Museet Sønderborg Slot. Disse tekstiler udstilles og udlånes ikke, men Karin Becker har i anledning af dette foredrag haft lejlighed til at gennemse og tage billeder af dragtdele. Disse billeder illustrerer foredraget. Flensborg Bibliotek har i anledning af jubilæet lavet en udstilling af dukker i folkedragter, som kan ses i bibliotekets udstillingsvinduer ud mod Nørregade. Der bydes på kaffe og kage, og alle er velkomne. Vel mødt den 31. oktober.

Bestyrelsen

De glade vindere af landskinken ved overrækkelsen f.v.: Brd. dommer Uwe Jens Ramm, brd. kaptajn Rolf Dieter Lippert, oldemand Heinz Rudebeck og brd. sekretær Erik Jensen.

Den nyoptagne broder André Pastorff.

Brd. sekretær Erik Jensen taler for Kongehuset. (Fotos: privat)